

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ

Гринько В.Р.

курсант,

Львівський державний університет внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ У ЗЛОЧИННИХ ЦІЛЯХ

Використання сучасних інформаційних технологій та електронних засобів комунікації відображається на діяльності фінансових посередників, що полягає у запровадженні ними нових інструментів і продуктів на ринку фінансових послуг. Це стосується й так званих «електронних грошей», використання яких останнім часом стало досить поширеним у багатьох видах діяльності, зокрема й у злочинній.

Незважаючи на те, що електронні гроші активно використовуються як фізичними, так і юридичними особами до недавнього часу законодавством України термін «електронні гроші» взагалі не передбачався. Лише у 2013 р. були внесені зміни у Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» і у ст. 15 цього Закону «електронні гроші» законодавець визначили як одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі. Випуск електронних грошей може здійснювати виключно банк, який і бере на себе зобов'язання з їх погашення. Користувачем електронних грошей може бути суб'єкт господарювання або фізична особа [1].

На даний час проведення розрахунків в електронному вигляді можна здійснити за допомогою таких платіжних систем як: WebMoney, «Яндекс.Гроші», RBK Money, E-Gold, Інтернет.Гроші (iMoney), LiqPay, Z-Payment, Paypal, Liberty Reserve, ePassporte, Moneybookers, CyberPlat, Smart-card тощо. Недостатня нормативна урегульованість питань пов'язаних із створенням, введенням/виведенням коштів, ліквідацією електронних гаманців полегшує використання їх у злочинній діяльності.

Основні властивості віртуальних гаманців, якими зловживають злочинці, полягають у можливості:

- швидкого, дешевого проведення трансакцій і легкості обходу обмежень, зокрема за сумами платежів;
- організації та проведення нелегальної діяльності за допомогою мережі Інтернет (шахрайство, хакерство, порноіндустрія, торгівля зброєю і наркотиками тощо), доходи від якої надходять за допомогою платежів в електронних грошах;
- ухилення від сплати податків;

- приховування слідів трансакції (послідовного ряду трансакцій);
- використання третіх осіб;
- де-персоніфікованого введення/виведення готівки;
- «обходу» банківської системи, яку жорстко регулюють з питань легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом [2, с. 22–23].

Найбільш популярними в українському сегменті електронних платіжних систем (з огляду на кількість користувачів) є сервіси WebMoney Transfer і Paycash. Фактично Paycash і Webmoney є російськими дебетовими платіжними системами, які мають представництва в Україні, де їх інтереси представляють небанківські установи–резиденти [3].

Система WebMoney Transfer створювалася спеціально для мережі Інтернет, вона має універсальну гнучку структуру, що забезпечує роботу з будь-якими товарами. У системі діють кілька електронних валют, які еквівалентні «паперовим» грошам. Серед них WMZ (долар США), WMR (російський рубль), WMU (українська гривня). Електронні гроші, номіновані у гривнях, емітує ТОВ «Агентство Гарантій» (м. Київ), що представляє в Україні платіжну систему з 2003 р. При здійсненні електронного переказу грошей з користувача стягується комісія в розмірі 0,8%, але не менше одного цента [4].

На офіційному сайті WebMoney Transfer описується як «міжнародна система розрахунків і середовище для ведення бізнесу в мережі». Володільцем і адміністратором цієї системи є компанія «WM Transfer ltd». На офіційному сайті не вказана ні її юридична адреса, ні її власники, вказана лише інформація про управлінську компанію – Міжнародну адвокатську компанію UAB «DEED BALTIC» (Вільнюс, Литва). Технічна підтримка і розробка програмного забезпечення знаходиться у м. Москва (РФ) [5].

Технологія PayCash запроваджена в Україні з серпня 2001 року ТзОВ «Пейкеш Україна», яке є емітентом відповідних електронних грошей, номінованих у гривнях. Система PayCash дозволяє оплачувати через Internet точно задану суму грошей (від 0,01 коп.) незалежно від того, яка сума зберігається в електронному гаманці. З погляду користувача, система PayCash – це сукупність електронних гаманців, кожний з яких є захищеною клієнтською програмою, що дозволяє переказувати і одержувати електронну готівку з інших гаманців, зберігати її в Інтернет–банку, виводити з системи на банківські рахунки або в інші платіжні системи [6].

Спільним для обох описаних електронних платіжних систем є те, що вони працюють за межами правового поля України, створюючи при цьому перешкоди діяльності контролюючих органів й водночас сприяючи незаконній діяльності з їх використанням.

Можна виділити чинники, які погіршують ефективність боротьби зі злочинами у цій сфері. До них належать:

- недосконалість національного законодавства;
- труднощі при отриманні доказової бази;
- транснаціональний характер злочинної діяльності;
- недосконалість процедури міжнародного співробітництва та ін.

Зважаючи на викладене, окреслена нами проблематика є актуальною та потребує більшої наукової уваги з метою проведення комплексної роботи щодо усунення (чи нейтралізації) вищенаведених негативних чинників.

Список використаних джерел:

1. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Медвідь Т.А. Можливості для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму за допомогою електронних грошей // Фінансовий простір. – 2012. – № 2 (6). – С. 21–26.
3. Електронні платіжні системи в Україні: пластикові реалії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bankchart.com.ua/e_banking/statti/elektronni_platizhni_sistemi_v_ukrayini_plastikovi_realiyi.
4. Веб-сайт міжнародної платіжної системи WebMoney [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://webmoney.ua>.
5. Вікіпедія: вільна енциклопедія [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://wikipedia.org/wiki/WebMoney>.
6. Платежная система PayCash [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.paysystems.org.ua>.

Кирилюк І.В.

курсант,

Львівський державний університет внутрішніх справ

ЗАВДАННЯ ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПІДРОБКОЮ ДОКУМЕНТІВ

На сьогоднішній день злочинці використовують досить багато різних способів вчинення кримінальних правопорушень. З часом ці способи вдосконалюються, змінюються на більш витончені. Одним із способів, що сьогодні продовжує використовуватися під час вчинення окремих видів злочинів, є підробка у документах рукописних текстів.

Переважна більшість криміналістів підроблений документ трактують як матеріальний носій інформації, зміст або реквізити якого не відповідають дійсності. Такий документ може бути підроблений шляхом інтелектуальної або матеріальної підробки. Інтелектуальна підробка полягає у складанні та видачі правильного за формою та виготовленням документа, але такий документ містить завідомо неправдиві відомості. Встановити факт інтелектуальної підробки за допомогою криміналістичної експертизи неможливо. Матеріальна підробка передбачає змінення змісту документа через внесення до нього неправдивих відомостей або шляхом повного виготовлення підробленого документа (тобто часткова або повна підробка). Матеріальна підробка виявляється за допомогою техніко-криміналістичного дослідження документів [1].

З огляду на те, що сам факт підроблення документа у окремих випадках є самостійним злочином, то злочинці за допомогою фальшивих документів вчиняються й інші злочини, не менш каранні, наприклад: розкрадання майна шляхом підробки документів, службові злочини, убивства тощо. Тому, для того щоб виявити матеріальну підробку в документах, зафіксувати та дослідити її, призначають судово-почеркознавчу та техніко-криміналістичну